Gemeente Amsterdam

Bestuursopdracht jeugd IJburg

1. Inleiding

Op IJburg wonen relatief veel jongeren. Ruim 26% van de bevolking van IJburg is tussen de 0 en 17 jaar oud. Dit is een stuk hoger dan gemiddeld in Amsterdam (16%) en zal volgens de prognoses van Onderzoek en Statistiek de komende jaren alleen maar toenemen. Het is belangrijk om deze jongeren nu en in de toekomst een omgeving te bieden waarin zij zich ten volle kunnen ontplooien. Op dit moment lukt dat om meerdere redenen nog onvoldoende.

IJburg is gebouwd als een moderne woonwijk in een gridstructuur, met vooral aandacht voor de woonfunctie. Er was bij de bouw, mede door financiële redenen, minder oog voor maatschappelijke voorzieningen en een openbare ruimte die geschikt is voor jongeren om elkaar te ontmoeten. Op plekken die zich hier wel voor lenen, zijn de huizen dicht op elkaar gebouwd waardoor ze fungeren als een soort klankkasten. Bewoners ervaren daardoor overlast. Georganiseerde activiteiten lijken onvoldoende aan te sluiten bij de behoefte van jongeren. Vanwege de eilandstructuur is het voor hen lastig om voorzieningen buiten IJburg te bezoeken.

Het gebrek aan voldoende bereikbare, passende voorzieningen en verblijfsplekken op straat en in parken maakt dat niet alle jongeren de kans krijgen om zich te ontwikkelen. Een aantal jongeren dreigt het criminele pad op te gaan, terwijl een aantal hier al op is beland.

Dit leidt tot stevige zorgen bij het stadsdeel en haar samenwerkingspartners. Daarom wordt door verschillende partijen al hard gewerkt om de situatie voor jongeren op IJburg te verbeteren. Er is echter meer nodig om te komen tot een integrale aanpak voor nu en de lange termijn, waarbij partners zoveel mogelijk gebruik maken van elkaars kennis en expertise. Deze bestuursopdracht geeft richting aan het proces om hiertoe te komen.

2. Bestuurlijke achtergrond

In 2021 was de jeugdoverlast op de Pampuslaan in IJburg dusdanig toegenomen dat het voor buurtbewoners echt onacceptabel werd. Eind 2021 meldden zij zich in grote getalen bij het stadsdeel. Daarom werd gestart met een gezamenlijke aanpak “Samen voor de Pampuslaan”. Vanuit deze aanpak zijn in 2022 door de stadsdeelvoorzitter twee bestuurlijke besluiten genomen. Zo heeft een voor IJburg ‘nieuwe’ partij de opdracht gekregen om programmering aan te bieden voor jongeren van 16-plus. Dit aanbod ontbrak nog op IJburg. De opdracht, die in 2022 is gestart als pilot, is in de zomer van 2024 omgezet in een subsidieopdracht voor de duur van zes jaar.

Eind 2022 is daarnaast het bestuurlijke besluit genomen om aan de Pampuslaan voor de duur van drie jaar een fysieke ruimte te huren. Deze ruimte is in ontwikkeling met als doel te worden gebruikt als ‘huis van de wijk’, waar straks een diverse programmering wordt aangeboden.

Vanuit het coalitieakkoord is er daarnaast ook sterke aandacht voor de jeugd. Naar aanleiding van de beleidsbrief 'Vakkundig jongerenwerk; een sterke basis voor Amsterdamse jongeren' (2023) wordt ingezet op het versterken van het jongerenwerk, met name in de buurten met de grootste problemen. Delen van IJburg zijn inmiddels ook duidelijk in beeld als één van deze probleemgebieden. De brief geeft richting aan het jongerenwerk voor de komende jaren middels drie actielijnen, om het jongerenwerk zo te positioneren dat de jongeren optimaal in gelegenheid worden gesteld hun talenten te ontwikkelen in de stad. De actielijnen worden gesterkt met tijdelijke middelen die uiteindelijk moeten landen binnen bestaande opdrachten.

3. Opgave

Hoofddoel van de opdracht is om de jeugd van IJburg een omgeving te bieden waarin zij hun talenten ten volle kunnen ontplooien. Het is nodig om ons hier extra voor in te zetten vanwege de demografie op IJburg, de voorzieningen die er zijn, de manier waarop de openbare ruimte is ingericht en met overlast die bewoners ervaren. Deze onderwerpen hangen met elkaar samen en vragen om een integrale aanpak.

Bevolkingsopbouw

Op IJburg wonen bijna 7.000 jongeren tussen de 0 en 17 jaar. Het percentage jongeren (26%) is daarmee een stuk hoger dan gemiddeld in Amsterdam (16%). De jongeren wonen nu vooral in de wijken IJburg-West (3.896) en IJburg-Zuid (2.456). De prognoses van O&S laten zien dat in de nieuw te bouwen wijk IJburg-Oost ook veel jongeren zullen komen. De verwachting is dat het aantal 0 tot 17-jarigen op IJburg zal stijgen tot 13.091 in 2050, dat is het hoogste aantal van Amsterdam.

Voorzieningen

Er zijn verschillende voorzieningen voor de jeugd op IJburg, maar het is de vraag in hoeverre deze voldoende aansluiten op de behoefte. Het aandeel 15-plussers dat zegt zeer tevreden te zijn over jongerenvoorzieningen vertoont een dalende lijn en is lager dan gemiddeld in Amsterdam. In Amsterdam is de laatste drie jaar 45% van de jongeren zeer tevreden. Op IJburg-Zuid is dat momenteel 37%, in IJburg-West 42%. In beide wijken was dat in 2021 nog 51%. Voor IJburg-Oost zijn er geen cijfers beschikbaar.

Ook zijn er zorgen over de continuïteit van de voorzieningen. Hoewel de (bestuurlijke) intentie is uitgesproken het pand aan de Pampuslaan ook na het verstrijken van de termijn van drie jaar aan te willen houden, is op dit moment nog onzeker of de verhuur verlengd kan worden dan wel het pand kan worden gekocht. En daarmee ook of het aantal voorzieningen toereikend is voor het toenemende aantal jongeren. Uitdaging hierbij is ook dat niet alle groepen op één plek samen kunnen komen: het is onwenselijk om jongeren die zich op het criminele pad begeven te mengen met jongeren die dat niet doen.

De samenwerking tussen de verschillende partijen die op IJburg actief zijn is nog niet optimaal: er is momenteel geen gezamenlijke strategische visie op wat er nodig is en wat ieders bijdrage hieraan kan zijn. De langjarige subsidie die in 2024 voor 6 jaar is verstrekt aan uitvoerende partners

en de bijbehorende alliantievorming biedt kansen voor meer structuur en het beter benutten van elkaars kennis en expertise.

Openbare ruimte
Jongeren hebben de natuurlijke behoefte om tijd met elkaar door te brengen, zonder volwassen erbij. Niet iedereen heeft een groot huis met een *gameroom* en daarom hebben jongeren ook ruimte buiten nodig. Dit kunnen georganiseerde voorzieningen zijn, maar het is niet altijd te sturen waar jongeren graag verblijven.

De inrichting van IJburg leent zich niet erg goed voor het 'hangen' met leeftijdsgenoten. Het is behoorlijk stenig en de mogelijkheid om op straat echt lekker te zitten in het groen is beperkt. De woningen zijn veelal gericht rondom binnentuinen en daarmee minder gericht op de straatzijde maar naar binnen gekeerd. Het gebruik van openbare binnentuinen kan leiden tot geluidsoverlast.

Overlast en veiligheid
Veel bewoners van IJburg ervaren overlast van jongeren. Op IJburg-Zuid gaat het om 23% en op IJburg-West om 21%. Dit percentage is hoger dan het gemiddelde in Amsterdam (11%).
De jongerenoverlast wordt op IJburg ook vaak gemeld: in 2022 waren er voor de wijk IJburg-Zuid de meeste meldingen van Amsterdam (311). Het aantal meldingen is hier in 2023 flink afgenomen naar 39, terwijl ze in IJburg-West juist toenamen. Drie straten op IJburg staan in de top 10 van Amsterdam met de meeste meldingen van jongerenoverlast: Ed Pelsterpark, Erich Salomonstraat en Haringbuisdijk.

De objectieve veiligheidscijfers van IJburg zijn relatief goed: er is relatief weinig geregistreerde criminaliteit zoals zakkenrollerij en winkeldiefstallen. Er lijkt zelfs een daling te zijn van onveiligheid. Dit roept de vraag op of bewoners van IJburg sneller een overlastmelding doen of de overlast objectief groot is.

Er zijn wel diverse veiligheidsvraagstukken rond groepen 16-plussers die ondanks alle inspanningen dreigen af te glijden naar de criminaliteit en erg veel overlast veroorzaken. Door snelle interventies (o.a. de extra gunning aan een uitvoerende partij) en het huren van een extra voorziening aan de Pampuslaan is geprobeerd de overlast te verminderen en de jongeren perspectief te bieden door persoonlijke begeleiding te bieden. Er blijkt echter meer nodig te zijn om te voorkomen dat de jongeren toch afglijden.

4. Afbakening

De opdracht richt zich op jongeren op IJburg in de leeftijd van 16 tot 23 jaar. We richten ons hierbij op een periode van nu tot 2035. We kijken dus niet alleen naar jongeren die nu in deze leeftijdscategorie vallen, maar zorgen dat we ook de juiste omstandigheden creëren voor de jongeren die over 10 jaar in deze leeftijdscategorie vallen.

5. Doelstelling en beoogde resultaten

De doelstelling van deze opdracht is tweeledig. In de eerste plaats moet IJburg óók een plek voor jongeren zijn. Er zijn (zowel binnen als buiten) plekken nodig waar zij kunnen zijn, hun talenten kunnen ontplooien en waar ze zich thuis kunnen voelen. In de tweede plaats moet de ervaren overlast teruggedrongen worden. Een combinatie van het versterken van het aanbod voor jongeren en de samenwerking in het sociaal domein, fysieke ingrepen en repressief optreden moet leiden tot verandering op IJburg.

Beoogde resultaten

1. *Het aanbod en voorzieningenpeil sluit aan bij de doelgroep, nu en over 10 jaar*

Op dit moment lijkt het aantal fysieke voorzieningen voor jongeren toereikend, maar er zijn zorgen voor de toekomst. Bijvoorbeeld over de continuïteit van het pand aan de Pampuslaan en de te verwachten groei van het aantal jongeren, met name op IJburg Oost. We gaan in kaart brengen hoe groot het te verwachten gat tussen vraag en aanbod zal zijn, op welke locaties dat zich toespitst en wat er nodig is om daar vroegtijdig op in te spelen. Een grondige inventarisatie van de behoefte en het gebruik door verschillende doelgroepen is hierbij van groot belang. Hierbij kijken we naar het mogelijk combineren van functies, om risico op leegstand te vermijden. Eerder opgehaalde informatie en gemaakte analyses worden vanzelfsprekend gebruikt.

2. *Uitvoerende partijen werken samen met elkaar aan een gedeelde visie op het gebied van jeugd en er is samenhang in de activiteiten en voorzieningen*

Voor de benodigde betere samenwerking gaan we werken aan een gedeelde visie op de opgave jeugd op IJburg, mét partners en professionals uit de wijk. De gezamenlijke visie moet ervoor zorgen dat er ook met elkaar gesproken wordt op strategisch gebiedsoverstijdgend niveau. Uiteindelijk met als doel om tot betere afstemming over het activiteiten- en voorzieningenaanbod te komen en duidelijk te maken welke gaten er nog moeten worden ingevuld.

3. *De openbare ruimte sluit daar waar mogelijk beter aan op de doelgroep jongeren*

IJburg is een combinatie van gebieden die al af en nog in ontwikkeling zijn. In de bestaande gebieden is een gebrek aan verblijfsplekken voor jongeren. We onderzoeken waar in de openbare ruimte aanpassingen mogelijk zijn, bijvoorbeeld door met jongeren drie plekken uit te kiezen waar we kansen zien voor verbetering. Voor de nieuwe gebiedsontwikkelingen is het vooral zaak dat we de lessen van IJburg 1 meenemen. Bij nieuwe delen sturen we op een inrichting die geluidsoverlast meer voorkomt, ontmoeting in de openbare ruimte stimuleert en beter aansluit op de doelgroep jongeren.

4. *Overlast en criminaliteit wordt teruggedrongen middels een combinatie van preventie en repressie*

Naast dat we jongeren op IJburg beter willen bedienen moeten we overlast en criminaliteit nog steeds aanpakken. We moeten voorkomen dat kwetsbare jongeren afglijden richting criminaliteit. Jeugd & Veiligheid is hier samen met de ketenpartners voor in de lead en besteden veel aandacht aan begeleiding en het bieden van perspectief. We zoeken uit welke extra interventies nodig zijn om te voorkomen dat de jongeren toch afglijden. Jongeren en jongvolwassenen die hier niet voor open staan en aan mee willen werken worden in beeld gebracht, waar nodig genotificeerd en in een repressieve aanpak opgenomen.

6. Communicatie en participatie

Voor het behalen van de beoogde resultaten is participatie essentieel. Specifiek jongeren zelf en ook de sociale partners betrekken we uitgebreid bij het uitwerken van de pijlers en verschillende acties die daaruit voortkomen. Daartoe versterken we het contact tussen 'binnen' en 'buiten en kijken we naar welke stakeholders nu nog minder in beeld zijn. Dit met als doel om de behoeften goed te kennen, betrokkenheid te vergroten en eigenaarschap te creëren.

Het programmateam zal beginnen met het maken van een stakeholderanalyse en zal vervolgens in lijn met de participatieverordening een participatieplan opstellen. Gepaste vormen van communicatie zullen hieruit voortvloeien.

7. Organisatie

De bestuurlijk opdrachtgever van deze bestuursopdracht is stadsdeelvoorzitter Carolien de Heer. De opdracht wordt uitgevoerd door een programmateam onder regie van de ambtelijk opdrachtgever stadsdeel Oost. De ambtelijk opdrachtgever overlegt periodiek met de stuurgroep, bestaande uit de stadsdeeldirecteur, gebiedsmanager en manager veiligheid.

Het programmateam bestaat uit een senior, medior en junior projectleider. Het programmateam zal vier pijlers uitwerken tot een uitvoeringsprogramma met concrete acties en zoveel mogelijk meetbare resultaten. Vervolgens zullen zij uitvoering geven aan de acties uit het uitvoeringsprogramma. Het programmateam zal bij de uitwerking en uitvoering van de verschillende pijlers de nodige directies en afdelingen goed betrekken.

8. Bestuurlijke besluitvorming en afstemming

Het programmateam bespreekt de voortgang van de opdracht periodiek met de bestuurlijk opdrachtgever. Wanneer er besluiten genomen moeten worden die meerdere portefeuilles raken zullen deze aan de betreffende bestuurders, al dan niet het hele DB, voorgelegd worden.

9. Planning

In het eerste kwartaal van 2025 zal het programma op basis van een verkenning en diverse eerder gedane analyses een uitvoeringsprogramma opstellen. Dit uitvoeringsprogramma, met daarbij een passende planning, wordt eind Q1 aan het DB voorgelegd ter vaststelling.

10. Kostenraming en dekking

In het opdrachtgeversbudget is €300.000 gereserveerd voor de inzet van het programmateam via het PMB. In het uitvoeringsplan is €60.000 uitvoeringsbudget gereserveerd voor zaken die uit de opgavecirkel Pampuslaan/Ed Pelsterpark komen (die samenhangt met deze bestuursopdracht). Dekking voor nieuwe interventies die uit deze bestuursopdracht voorkomen moet nog gevonden worden. Daarvoor wordt een plan gemaakt n.a.v. het op te stellen uitvoeringsprogramma.